

Lieta C-161/24

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2024. gada 29. februāris

Iesniedzējtiesa:

Krajský soud v Brně (Čehijas Republika)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 29. februāris

Prasītāja:

OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z. s.

Atbildētājs:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Pamatlietas priekšmets

Strīda priekšmets pamatlietā ir jautājums par to, vai kolektīvā pārvaldījuma organizācija ir ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli, uzlikdama izmitināšanas vietām maksu par iespēju izmantot televīziju un radio istabās, neatkarīgi no tā, vai šīs istabas ir aizņemtas.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 102. panta a) punktu var interpretēt tādējādi, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana šī panta izpratnē ir tāda kolektīvā pārvaldījuma organizācijas, kurai dalībvalstī ir faktiskais monopols, rīcība, kad tā tiesību subjektiem, kuri pārvalda izmitināšanas vietas, piemēro maksu par licenču piešķiršanu ar autortiesībām aizsargātu darbu izziņošanai ar televīzijas un radio uztvērēju palīdzību, kas uzstādīti viesu privātai izmitināšanai paredzētās telpās, neņemot vērā attiecīgo izmitināšanas vietu atsevišķu istabu faktisko izmantojumu?

2. Ja uz pirmo prejudiciālo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde, – vai šāda prakse ir jāvērtē no a) netaisnīgu darījumu nosacījumu piemērošanas skatupunkta vai b) no pārmērīgu cenu piemērošanas skatupunkta?

– Ja attiecīgais standarts ir netaisnīgu darījumu nosacījumu piemērošana, tad kāda konkrēta pārbaude ir jāizmanto, lai to izvērtētu?

– Ja attiecīgais standarts ir pārmērīgu cenu piemērošana, tad kāda konkrēta pārbaude ir jāizmanto, lai to izvērtētu – vispārējā “*United Brands* pārbaude” vai īpaša, pārveidota tās versija?

3. Vai, lai pierādītu Līguma par Eiropas Savienības darbību 102. panta a) punkta pārkāpumu attiecībā uz pirmajā jautājumā minēto rīcību, ir nepieciešams pierādīt faktisko vai potenciālo negatīvo ietekmi uz konkurenci (tostarp ietekmi uz patērētāju labklājību un kas izraisa dominējošā tiesību subjekta rīcības seku izmantošanu)?

4. Vai, lai pierādītu Līguma par Eiropas Savienības darbību 102. panta a) punkta pārkāpumu attiecībā uz pirmajā jautājumā minēto rīcību, ir nepieciešams pierādīt šīs rīcības būtisku ietekmi uz tirdzniecību starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, vai arī pietiek ar pamatotu pieņēmumu, ka šāda ietekme varētu pastāvēt, un nav nepieciešams pārbaudīt tās faktisko apjomu?”

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk tekstā – “LESD”) 102. pants

Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā], 3. un 5. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochranu hospodářské soutěže (Likums Nr. 143/2001 par konkurences aizsardzību):

11. panta 1. punkta a) apakšpunkts:

“Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kaitējot citiem konkurentiem vai patērētājiem, ir aizliegta. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana it īpaši ir: a) tieša vai netieša netaisnīgu nosacījumu paredzēšana līgumos, kas noslēgti ar citiem tirgus dalībniekiem, it īpaši tāda izpildes noteikšana, kura līguma noslēgšanas brīdī ir acīmredzami nesamērīga ar savstarpēji sniegto atlīdzību.”

22.a panta 1. punkta c) apakšpunkts:

“Juridiskā persona vai fiziskā persona, kas veic saimniecisko darbību, izdara pārkāpumu kā konkurente, ja tā [...] c) ļaunprātīgi izmanto savu dominējošo stāvokli, pārkāpdama 11. panta 1. punktu.”

Īss faktisko apstākļu un tiesvedības pamatlietā izklāsts

- 1 Prasītāja ir viena no sešām kolektīvā pārvaldījuma organizācijām Čehijas Republikā, kurai šajā jomā ir faktiskais monopols¹. Laikposmā no 2008. gada 19. maija līdz 2014. gada 6. novembrim tā iekasēja no viesnīcām un citām izmitināšanas vietām Čehijas Republikā maksu par iespēju izmantot televīziju un radio istabās, pat tad, ja dažas no šīm istabām nebija aizņemtas. Maksa bija vienāda, neatkarīgi no tā, vai istabas faktiski tika izmantotas. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* (Konkurences aizsardzības birojs, turpmāk tekstā – “Birojs”) ar 2019. gada 18. decembra lēmumu (turpmāk tekstā – “Biroja lēmums”) konstatēja, ka prasītāja ir ļaunprātīgi izmantojusi dominējošo stāvokli un ir pārkāpusi aizliegumu, kas izriet no LESD 102. panta a) punkta. Tādēļ Birojs piemēroja prasītājai naudas sodu 10 676 000 CZK (t. i., aptuveni 429 000 EUR) apmērā un aizliedza tai inkriminēto rīcību.
- 2 Pēc Biroja uzskatiem, prasītāja ar savu rīcību ir paredzējusi netaisnīgus darījumu nosacījumus muzikālo, literatūras, dramatisko, dramatiski muzikālo, horeogrāfisko, pantomīmisko, audiovizuālo darbu, vizuālās mākslas darbu, arhitektūras darbu un audiovizuālo darbu vizuālās daļas autortiesību licencēšanas tirgū, izmantojot radio un televīzijas pārraides iekārtas Čehijas Republikas izmitināšanas vietu istabās. Tādējādi tā ir ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli, kaitējot tiesību subjektiem, kuri pārvalda izmitināšanas vietas, un, iespējams, ir ietekmējusi tirdzniecību starp dalībvalstīm autortiesību izmantošanas jomā.
- 3 Prasītāja iesniedza pārsūdzību par Biroja lēmumu; Biroja priekšsēdētājs šo pārsūdzību noraidīja ar 2020. gada 23. novembra lēmumu (turpmāk tekstā – “Biroja priekšsēdētāja lēmums”). Prasītāja šo lēmumu apstrīdēja iesniedzējtiesā.

Lietas dalībnieku pamatlietā argumenti

- 4 Lietas dalībnieki apstrīd nevis lietas pamatā esošos faktiskos apstākļus, bet gan šīs situācijas juridisko kvalifikāciju saistībā ar LESD 102. panta a) punktu. Proti, lietas dalībnieki nav vienisprātis par to, uz kuru Tiesas judikatūru būtu jābalstās, lai izvērtētu [šīs] lietas būtību.
- 5 Lietas dalībnieki nav vienisprātis attiecībā uz kopā pieciem Savienības tiesību jautājumiem, kas ir: i) sprieduma *SABAM*² piemērojamība[;] ii) izmantotās

¹ Skat. arī Tiesas 2014. gada 27. februāra spriedumu *OSA* (C-351/12).

² Tiesas spriedums, 2020. gada 25. novembris, *SABAM* (C-372/19) (turpmāk tekstā – “spriedums *SABAM*”).

netaisnīgu darījumu nosacījumu pārbaudes pareizība; iii) spriedumu *United Brands*³, *SABAM* un *AKKA*⁴ piemērojamība, ja prasītājas rīcība būtu jāvērtē no pārmērīgu cenu piemērošanas skatupunkta[;] iv) konkurences izkropļojumu materiālais elements un ar to saistītā pierādīšanas prasība un v) būtiskas ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm pierādīšana.

i) Sprieduma SABAM piemērojamība

- 6 Pretēji Biroja priekšsēdētājam, prasītāja apgalvo, ka šo lietu var izskatīt, ņemot vērā spriedumu *SABAM*. Tas šai lietai ir vistuvākais gan no faktu, gan juridiskā viedokļa. Lai gan lietā *SABAM* jautājums bija par vienotu likmi, ņemot vērā atskaņoto darbu skaitu, savukārt izskatāmajā lietā jautājums ir par vienotu likmi, ņemot vērā auditorijas lielumu, t. i., neņemot vērā istabu aizņemību, pēc prasītājas uzskatiem, tas nemaina lietas būtību un principā ir runa par to pašu jautājumu – par tās darbības raksturu, kas balstīta uz autoratlīdzības *noteikšanas veidu*⁵.
- 7 Tiesa lietu *SABAM* izskatīja no dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas kritērija skatupunkta nevis *netaisnīgu darījumu nosacījumu* veidā, bet gan *pārmērīgu cenu piemērošanas* veidā. Saskaņā ar prasītājas viedokli šāds kritērijs būtu jāpiemēro arī Birojam. Prasītāja uzskata, ka Birojs tādējādi ir izdarījis smagu pārkāpumu.
- 8 Turklāt, prasītājasprāt, autoratlīdzības likme ir jāvērtē kopumā. Saskaņā ar spriedumu *SABAM* kolektīvā pārvaldījuma organizācijām nebūtu jāuzliek par pienākumu visos gadījumos ņemt vērā konkrētus elementus, kas raksturīgi dažādām muzikālo darbu reproducēšanas jomām. Uz tiem nebūtu jāattiecinā ierobežojumi attiecībā uz autoratlīdzības apmēra noteikšanas veidu, ja vien šis veids nerada pārmērīgi augstu likmi⁶.
- 9 Prasītājasprāt, lietā *SABAM* atlīdzība vienmēr vismaz daļēji tika iekasēta arī par darbiem, kuri netika atskaņoti festivāla laikā. Izskatāmajā lietā atlīdzība daļēji tika iekasēta arī par laikposmu, kurā konkrētas istabas nebija aizņemtas. Prasītāja apgalvo, ka Biroja priekšsēdētājs neņem vērā faktiskās atšķirības starp autoratlīdzības maksājumiem par darbu pieejamību festivālos (kā tas bija lietā *SABAM*) un izmitināšanas vietu istabās. No pašas festivālu būtības izriet, ka tajos notiek darbu izziņošana sabiedrībai. Tomēr var gadīties, ka konkrētā festivālā nav pieejams neviens pats kolektīvā pārvaldījuma organizācijas repertuāra darbs. Šādā situācijā prasība maksāt autoratlīdzību varētu būt nepamatota.

³ Tiesas spriedums, 1978. gada 14. februāris, *United Brands* (C-27/76) (turpmāk tekstā – “spriedums *United Brands*”).

⁴ Tiesas spriedums, 2017. gada 14. septembris, *AKKA* (C-177/16) (turpmāk tekstā – “spriedums *AKKA*”).

⁵ Atsaucoties uz ģenerālvokāta secinājumiem lietā *SABAM* (17. punkts).

⁶ Sprieduma *SABAM* 46. punkts.

- 10 Autoratlīdzība par darbu izziņošanu izmitināšanas vietu istabās tiek maksāta kolektīvā pārvaldījuma organizācijām atlikto maksājumu veidā reizi gadā. Ar varbūtību, kas robežojas ar pārliecību, katrā istabā šādā laikposmā tiks izmitināts vismaz viens viesis. Gada laikposmā, par kuru prasītāja iekasē autoratlīdzību, gandrīz 100 % istabās tika izziņots ar autortiesībām aizsargāts darbs.
- 11 Turpretim Biroja priekšsēdētājs uzskata, ka spriedums *SABAM* šajā lietā nav piemērojams. Lietā *SABAM* kolektīvā pārvaldījuma organizācijas pieprasītās maksas apmērs bija balstīts uz likmi, kas it kā neatbilda kolektīvā pārvaldījuma organizācijas sniegto pakalpojumu ekonomiskajai vērtībai. Prejudiciālā jautājuma, saistībā ar kuru pieņemts spriedums lietā *SABAM*, mērķis cita starpā bija noteikt, ar kādu precizitāti kolektīvā pārvaldījuma organizācija, kas atrodas dominējošā stāvoklī, var piemērot tarifu, ļaunprātīgi neizmantojot savu dominējošo stāvokli.
- 12 Atšķirība starp šīm abām lietām esot saistīta ar darba izziņošanas sabiedrībai aspektu un atlīdzības un savstarpēji sniegtas atlīdzības esamību. Šajā gadījumā darbs netika izziņots sabiedrībai (istabās, kas nebija aizņemtas). Tomēr lietā, kura tika atrisināta ar spriedumu *SABAM*, bija – uzskatāmā veidā – notikusi darba izziņošana sabiedrībai. Ja darbs netiktu izziņots sabiedrībai, atlīdzība nebūtu jāmaksā⁷. Saskaņā ar spriedumu *SABAM* “kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības piemērotajās maksās tiek ņemts vērā faktiski izmantotais ar autortiesībām aizsargāto muzikālo darbu daudzums”⁸.
- 13 Pēc Biroja priekšsēdētāja domām, spriedumā *SABAM de facto* ir aplūkots tikai: a) tas, cik liela daļa *SABAM* pārvaldītā repertuāra tika izziņota b) cik plašai sabiedrībai un vai vēlāk piemērotā autoratlīdzības likme atbilda LESD 102. pantam. Par sniegto pakalpojumu (darba izziņošanu sabiedrībai) kolektīvā pārvaldījuma organizācija bija tiesīga pieprasīt autoratlīdzību. Tomēr prasītājas gadījumā tas tā nav. Izmitināšanas vietu istabās, kas nebija aizņemtas, vispār nenotika darba izziņošana sabiedrībai, un tiesību subjekti, kuri pārvalda izmitināšanas vietas, maksāja par pakalpojumiem, kurus tie faktiski nesaņēma. Tādēļ atbildētājs apgalvo, ka spriedums *SABAM* nesniedz tādas norādes prasītājas prakses novērtēšanai, kuras nebūtu jāņem vērā no netaisnīgu cenu noteikšanas viedokļa.
- 14 Pēc Biroja priekšsēdētāja uzskatiem, lietas *SABAM* priekšmets patiesībā bija jautājums par konkrētas autoratlīdzības likmes piemērošanas likumību, taču tikai tad, ja pierādāmā veidā ir notikusi darba izziņošana. Sprieduma *SABAM* 41. punktā ir konstatēts: “[..] atbilstoši šādai skalai saņemtās maksas ir atlīdzība, kas maksājama par šo muzikālo darbu publiskošanu”.

ii) *Piemērotās netaisnīgu darījumu nosacījumu pārbaudes pareizība*

⁷ Generāladvokāta secinājumu lietā *SABAM* 80. punkts.

⁸ Sprieduma *SABAM* 50. punkts.

- 15 Prasītāja nepiekrīt Birojam, ka cenu noteikšanas metode būtu jāvērtē no netaisnīgu nosacījumu piemērošanas viedokļa. Turklāt Birojs esot atsaucies uz neatbilstošu lēmumu pieņemšanas praksi⁹ un nepareizi to interpretējis, kā arī veicis nepareizu novērtējumu. Proti, daļa norādītās lēmumu pieņemšanas prakses esot attiekusies uz dominējošā uzņēmuma rīcību, kurai bijusi būtiska negatīva ietekme uz konkurenci. Turklāt [Birojs] esot atsaucies uz spriedumu *STIM*, kurš tomēr attiecās uz pārmērīgu cenu noteikšanas praksi, vienlaikus atsakoties piemērot spriedumu *SABAM*, kurš arī attiecās uz pārmērīgām cenām.
- 16 Prasītāja apgalvo, ka saskaņā ar Savienības lēmumu pieņemšanas praksi un attiecīgo doktrīnu¹⁰ dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā, kura izpaužas kā netaisnīgu darījumu nosacījumu piemērošana, tiek veikta trīs posmu pārbaude, kurā tiek izvērtēts: i) vai darījuma nosacījums nav saistīts ar līguma mērķi vai nav nepieciešams tā paredzētās ietekmes nodrošināšanai; ii) vai darījuma nosacījums rada kaitējumu otrai līguma pusei un iii) vai darījuma nosacījums nav nedz atbilstīgs, nedz taisnīgs. Tomēr Birojs neesot veicis pirmos divus pārbaudes posmus, un nesaistīti ar šo pārbaudi esot vienīgi atsaucies uz sava veida abstraktu darījumu nosacījumu “taisnīgumu”.
- 17 Biroja priekšsēdētājs uzskata, ka šie lēmumi ir piemērojami. Komisija un Savienības tiesas ir aplūkojušas to pašu praksi, t.i., netaisnīgu darījumu nosacījumu paredzēšanu (izņemot spriedumu *STIM*). Pēc viņa uzskatiem, šī lēmumu pieņemšanas prakse vēl nav mainījusies. Izvērtējot attiecīgo praksi, izšķiroša nozīme ir jautājumam par absolūtu nepieciešamību izvirzītā mērķa sasniegšanā; šajā izvērtējumā ir jāpārbauda, vai kolektīvā pārvaldījuma organizācija ņem vērā visas iesaistītās intereses, lai nodrošinātu līdzsvaru starp maksimālu brīvību autoriem rīkoties ar savām tiesībām un efektīvu viņu tiesību pārvaldību¹¹.
- 18 Attiecībā uz apgalvojumu, ka nav pienācīgi veikta trīs posmu pārbaude, Biroja priekšsēdētājam nav zināmi nekādi konkrēti Komisijas lēmumi vai Savienības tiesu nolēmumi, kuros šāda pārbaude būtu tikusi piemērota, un prasītāja ir atsaukusies vienīgi uz literatūru. Tikmēr citā ārvalstu literatūrā šāda pārbaude attiecībā uz netaisnīgiem darījumu nosacījumiem nav minēta. Turpretim tiek apgalvots, ka, ņemot vērā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumu nelielo skaitu, kas izpaužas kā netaisnīgu nosacījumu paredzēšana, ir grūti noteikt pārbaudes, kuras būtu piemērojamas. Tikmēr Komisijas un Tiesas

⁹ Komisijas 1971. gada 2. jūnija Lēmums *GEMA* (71/224); Tiesas spriedums, 1974. gada 27. marts, *BRT* (C-127/73, turpmāk tekstā – “spriedums *BRT*”); Komisijas 2001. gada 20. aprīļa Lēmums *DSD* (2001/463/EK, COMP D3/344493, turpmāk tekstā – “Komisijas lēmums lietā *DSD*”); Tiesas spriedums, 2007. gada 24. maijs, *DSD*, T-151/01, kā arī Tiesas spriedums, 2008. gada 11. decembris, *STIM* (C-52/07, turpmāk tekstā – “spriedums *STIM*”).

¹⁰ O'Donoghue, Robert, Padilla, Jorge. *The Law and Economics of Article 102 TFEU*, 3. izd., Oksforda: Hart Publishing, 2020, 1043. lpp.

¹¹ Atsaucoties uz spriedumu *BRT*.

piemērotajās pārbaudēs tiek ņemtas vērās attiecīgā nosacījuma pretkonkurences sekas un tā pamatojums¹². Tādējādi šajā lietā nebija jāpiemēro trīs posmu pārbaude. Pietika ar to, ka Birojs pārbauda darījuma nosacījuma samērīgumu attiecībā pret savstarpēji sniegto atlīdzību un prasītājas rīcības iespējamo pamatoto iemeslu esamību.

- 19 Attiecībā uz spriedumu *STIM* Biroja priekšsēdētājs apgalvo, ka, lai gan tajā tika aplūkotas pārmērīgas cenas, tas tomēr bija veltīts konceptuāliem jautājumiem saistībā ar LESD 102. panta interpretāciju, un Tiesa tajā izstrādāja samērīguma principu, ko, pēc Biroja priekšsēdētāja uzskatiem, var attiecināt arī uz netaisnīgiem darījumu nosacījumiem. Savukārt spriedumā *SABAM*, viņaprāt, nav ietverti konceptuāli secinājumi, kas būtu piemērojami prasītājas ierosinātajā lietā.

iii) Spriedumu United Brands, AKKA un SABAM piemērojamība, ja prasītājas rīcība būtu vērtējama no pārmērīgu cenu piemērošanas viedokļa

- 20 Prasītāja apgalvo – ja Birojs vērtētu prasītājas rīcību tādā veidā, kā tam pienācās, t. i., no pārmērīgu cenu piemērošanas skatupunkta, tad prasītājas iekasētās autoratlīdzības nebūtu pārmērīgas[.] Piemērojamās pārbaudes izriet no spriedumiem *United Brands*, *AKKA* un *SABAM*. Kvalificēdams prasītājas rīcību kā netaisnīgu darījumu nosacījumu piemērošanu, Birojs mēģina apiet nepieciešamību piemērot šos spriedumus.
- 21 Prasītāja arī norāda, ka saskaņā ar minēto judikatūru pārmērīgu cenu vērtējuma pārbaude sastāv no šādiem diviem posmiem: i) vērtējuma par to, vai starp faktiskajām izmaksām un faktiski prasīto cenu ir pārlika nesamērība, un gadījumā, ja tā ir, tad ii) pārbaude par to, vai piemērotā cena nav nesamērīga absolūtās vērtībās vai salīdzinājumā ar konkurējošajiem produktiem¹³, vai arī salīdzinājumā ar citās dalībvalstīs piemērotajām likmēm, attiecīgā gadījumā īpaši ņemot vērā konkrētus lietotāju segmentus¹⁴.
- 22 Prasītāja apgalvo, ka nav pārkāpusi LESD 102. pantu. Attiecībā uz iepriekš minētās pārbaudes pirmo posmu tā norāda, ka nav citas metodes, kas ļautu precīzi noteikt istabu aizņemtību izmitināšanas vietās, lai vienlaikus sasniegtu leģitīmo mērķi aizsargāt autoru intereses un izvairītos no nesamērīga izmaksu pieauguma, kas saistīts ar līgumu pārvaldību un uzraudzību attiecībā uz prasītājas aizsargāto muzikālo darbu izmantošanu. Prasītājai nav iespējas pastāvīgi pārbaudīt katras izmitināšanas vietas aizņemtību. Attiecībā uz pārbaudes otro posmu prasītāja piebilst, ka pat tad, ja istabu aizņemtības noteikšanas metode būtu citāda, autoratlīdzības apmērs būtu atbilstošs salīdzinājumā ar ārvalstu autortiesību

¹² González-Díaz F.E., Snelders R. *EU Competition Law. Volume V. Abuse of Dominance under Article 102 TFEU*. Claeys & Casteels Law Publishers nv, 2013, 692. lpp.).

¹³ Sprieduma *SABAM* 252. punkts.

¹⁴ Sprieduma *AKKA* rezolutīvās daļas 2. punkts.

aģentūru autoratlīdzībām; to apstiprina arī administratīvajā lietā izmantotie Biroja dati.

- 23 Biroja priekšsēdētājs norādīja, ka viņš prasītājas praksi ir vērtējis nevis pārmērīgu cenu, bet gan netaisnīgu nosacījumu aspektā, jo netaisnīgu nosacījumu elements LESD 102. panta izpratnē ir dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kas izpaužas kā netaisnīgu nosacījumu paredzēšana, ko veic dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, it īpaši tādu nosacījumu paredzēšana, kuri līguma noslēgšanas brīdī ir acīmredzami nesamērīgi ar savstarpēji sniegto atlīdzību.

iv) Materiālais konkurences izkropļošanas elements un ar to saistītā pierādīšanas prasība

- 24 Prasītājas ieskatā, Birojs nav aplūkojis jautājumu par to, vai istabu aizņemtības neņemšana vērā, nosakot autoratlīdzību likmes, radīja konkurences izkropļojumus. Tā apgalvo, ka saskaņā ar judikatūru dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcību nevar tikt atzīta par ļaunprātīgu izmantošanu, ja nav kaut niecīgu pretkonkurences seku tirgū. Pietiek pierādīt iespējamās pretkonkurences sekas, taču tās nedrīkst būt tikai hipotētiskas sekas¹⁵. Pretkonkurences seku pierādīšana nav nepieciešama pretkonkurences prakses mērķa dēļ (*by object*)¹⁶ gadījumā, attiecībā uz kuru tomēr ir jābūt atbilstīgai un pietiekami pamatotai pieredzei, kas liecina par tās pretkonkurences raksturu¹⁷. Birojs tomēr ne uz ko tādu nav norādījis, un, prasītājas ieskatā, tas, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācija nav ņēmusi vērā izmitināšanas vietu istabu aizņemtību, nav šāda prakse.
- 25 Prasītāja arī nepiekrīt Biroja priekšsēdētāja viedoklim, saskaņā ar kuru nav nepieciešams pierādīt faktisku ietekmi uz konkurenci, jo netaisnīgu nosacījumu piemērošanas elementiem ir tikai apdraudējuma raksturs. Proti, saskaņā ar judikatūru konkurences iestādei ir jāpierāda, ka “konkurence “faktiski” ir tikusi nepieļauta, ierobežota vai izkropļota”¹⁸.
- 26 Prasītājas ieskatā, nav skaidrs, kādā veidā tiesību subjektiem, kuri pārvalda izmitināšanas vietas, var būt nodarīts kaitējums konkurences jomā¹⁹. Proti, Birojs pārmet prasītājai autoratlīdzības noteikšanas metodi, nevis tās apmēru. Autoratlīdzības apmērs – bez riska saņemt sodu – varētu būt lielāks, ja prasītāja

¹⁵ Skat. Tiesas spriedumus: 2012. gada 6. decembris, *AstraZeneca* (C-457/10 P, 112. punkts); 2011. gada 17. decembris, *TeliaSonera* (C-52/09; turpmāk tekstā – “spriedums *TeliaSonera*”; 2015. gada 6. oktobris, *Post Danmark* (C-23/14, 65. punkts).

¹⁶ Skat. Tiesas spriedumu, 2020. gada 30. janvāris, *Paroxetine* (C-307/18, 155. punkts).

¹⁷ Tiesas spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank* (C-228/18, 76., 79. punkts).

¹⁸ Skat. Tiesas spriedumu, 2018. gada 12. decembris, *Servier* (T-691/14, 1129. punkts); Tiesas spriedumu, 1966. gada 30. jūnijs, C-56/65 (*LTM*, 359., 360. punkts), kā arī Vispārējās tiesas spriedumu, 2018. gada 12. decembris, *Krka* (T-684/14, 361. punkts).

¹⁹ Tiesas spriedums, 2018. gada 19. aprīlis, *MEO* (C-525/16, it īpaši 37. punkts, turpmāk tekstā – “spriedums *MEO*”).

būtu ievērojusi Biroja izvēlēto cenu noteikšanas metodi. Autoratlīdzības likmju noteikšanas metodes rezultātā prasītāja nevarēja iegūt tā sauktās monopolistiskās priekšrocības. Pat ja tirgū darbotos vairākas savstarpēji konkurējošas kolektīvā pārvaldījuma organizācijas, tās noteikti nekonkurētu savā starpā attiecībā uz to, kura no tām ņem vērā izmitināšanas vietu aizņemtību. Konkurences pamatā esot cena un repertuārs. Cenu noteikšanas metode nav konkurences elements.

- 27 Prasītāja apgalvo, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma mērķis ir novērst praksi, kas tieši vai netieši ietekmē patērētāju labklājību²⁰. Atbildētājs nav pierādījis negatīvu ietekmi uz patērētāju labklājību²¹. Šī pieņemtā judikatūras standarta vietā tas ir izmantojis tikai neskaidro terminu “taisnīgums”. Atbildētājs nav pierādījis arī sekas, kādas izraisa prasītājas rīcības izmantošana, lai gan ir tās izvērtējis – turklāt tam bija jāpierāda tas, ka darījuma nosacījums ietver: i) tirgus struktūras izkropļošanu, kas ietekmē patērētāju labklājību, vai ii) cilvēku kopienas pamatvērtību, kurās noteikti ietilpst arī patērētāju kultūras dzīve, pārkāpumu²².
- 28 Biroja priekšsēdētājs norāda, ka konkurences izkropļošanai, kas nepieciešama kā pārkāpuma materiālais priekšnoteikums, ir tikai apdraudējuma raksturs. Katrā ziņā atbildētājs prasītājas praksi neuzskatīja par pretkonkurences praksi mērķa dēļ (*by object*), attiecībā uz kuru nav nepieciešams pierādīt pretkonkurences sekas. No Biroja lēmuma izriet, ka prasītāja kropļoja konkurenci, jo izmantoja savus darījumu partnerus, bez objektīviem iemesliem uzspiežot tiem netaisnīgus darījumu nosacījumus, tādējādi radot būtisku mantisku kaitējumu saviem darījumu partneriem situācijā, kurā tās darījumu partneriem praktiski nebija citu iespēju²³.
- 29 Attiecībā uz kaitējumu un argumentāciju, kas balstīta uz spriedumu *MEO*, Biroja priekšsēdētājs piebilst, ka Savienības judikatūrā kaitējums ir definēts ļoti plaši²⁴. Prasītājas rīcība acīmredzami ietekmēja tiesību subjektu, kuri pārvalda izmitināšanas vietas, izmaksas un peļņu un pasliktināja to konkurences stāvokli.
- 30 Pēc Biroja priekšsēdētāja domām, no judikatūras izriet, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums attiecas ne tikai uz praksi, kas var radīt tiešu kaitējumu patērētājiem, bet arī uz tādu praksi, kas rada tiem kaitējumu, apdraudot efektīvas konkurences struktūru²⁵. Lai lemtu par to, vai konkurenta rīcība ir

²⁰ Tiesas spriedums, 2012. gada 27. marts, *Post Danmark I* (C-209/10) (turpmāk tekstā – “spriedums *Post Danmark I*”).

²¹ Tiesas spriedums, 2022. gada 12. maijs, *SEN* (C-377/20).

²² Skat. ģenerāldokāta secinājumu lietā *SABAM* 22. punktu.

²³ Skat. Komisijas lēmuma lietā *DSD* 111.–115. punktu.

²⁴ Sprieduma *TeliaSonera* 64. punkts.

²⁵ Tiesas spriedums, 1973. gada 21. februāris, *Continental Can* (6/72), 36. punkts.

uzskatāma par ļaunprātīgu izmantošanu, nav nepieciešams pārbaudīt, vai šāda rīcība ir radījusi patērētājiem kaitējumu. Pietiek pārbaudīt, vai šai rīcībai bija konkurenci ierobežojošas sekas ²⁶. Birojs patiesībā nav pierādījis to, vai prasītājas rīcība ir ietekmējusi patērētājus (un Birojam tas nebija jādara), bet Birojs ir pierādījis, ka šī rīcība ir ietekmējusi citus konkurentus, kas bija prasītājas līgumslēdzēji, proti, tiesību subjektus, kuri pārvalda izmitināšanas vietas.

- 31 Kā uzskata Biroja priekšsēdētājs, kurš ir atsaucies uz spriedumu *United Brands*, prasītāja ir pieļāvusi pretkonkurences rīcību, paredzējama netaisnīgus nosacījumus un faktiski izmantojama savus līgumslēdzējus (tiesību subjektus, kuri pārvalda izmitināšanas vietas). Izmantošanas darbības būtība ir tāda, ka uzņēmums, kas atrodas dominējošā stāvoklī, nedrīkst, kaitējot saviem līgumslēdzējiem, gūt pārmērīgas priekšrocības no novājinātas konkurences un tādējādi vēl vairāk kropļot konkurenci. Tomēr prasītāja tieši to ir izdarījusi.
- 32 Pēc Biroja priekšsēdētāja domām, viņa viedokli, saskaņā ar kuru viņam nav jāpierāda rīcības negatīvā ietekme uz patērētāju labklājību, nemaina arī spriedums *Post Danmark I*. Proti, prasītājas rīcība ir prakse, kura neietekmē patērētājus tieši, bet gan ietekmē netieši – ar prasītājas darījumu partneru starpniecību. Spriedumā *Post Danmark I* galvenokārt tika aplūkota izslēdzoša prakse, kas ir dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, lai gan prasītājas rīcība tomēr izpaudās kā tās darījumu partneru – tiesību subjektu, kuri pārvalda izmitināšanas vietas, – izmantošana, nevis to izslēgšana no konkurences.

v) *Būtiskas ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm pierādīšana*

- 33 Prasītāja apgalvo – lai varētu piemērot LESD 102. pantu, ir jābūt izpildītiem diviem kritērijiem, proti: i) uzņēmumam jābūt dominējošā stāvoklī iekšējā tirgū vai būtiskā tā daļā un ii) tā rīcībai būtiski jāietekmē tirdzniecība starp dalībvalstīm.
- 34 Prasītāja atzīst, ka tai ir dominējošais stāvoklis būtiskā iekšējā tirgus daļā. Tomēr tā noliedz, ka pati tās rīcība (proti, tās cenu noteikšanas metode) būtu varējusi izraisīt ārvalstu autoriem izmaksāto autoratlīdzības likmju palielināšanos ²⁷. Pat ja, pēc Biroja priekšsēdētāja domām, pietika arī ar to vien, ka šī rīcība var būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, tomēr, ņemot vērā kopējo pārstāvēto autoru ieņēmumu apmēru, jautājums šeit ir par niecīgu summu. Tādējādi atbildētājs nav pierādījis, ka aplūkojamajai rīcībai būtu bijusi *būtiska ietekme* uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- 35 Biroja priekšsēdētājs uzsver, ka Birojs balstījās uz Tiesas judikatūru un Komisijas paziņojumu par jēdziena “ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm”

²⁶ Skat. Tiesas spriedumu, 2007. gada 15. marts, *British Airways* (C-95/04 P, 106., 107. punkts).

²⁷ Skat. sprieduma AKKA 29. punktu.

interpretāciju²⁸. Ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm var būt arī potenciāla, un nav nepieciešams pārbaudīt faktisko iejaukšanās pakāpi²⁹. Tiesa atzīst, ka maksas, ko iekasē autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija, kura atrodas monopolstāvoklī, var ietekmēt pārrobežu tirdzniecību, un ka tādēļ šajā situācijā ir piemērojams LESD 102. pants³⁰. Spriedumā *STIM* un spriedumā *AKKA*³¹ Tiesa konstatēja, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācijas cenu [noteikšanas] prakse var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, ja šī organizācija pārvalda arī ārvalstu tiesību subjektu autortiesības. Prasītāja pati atzīst, ka tā pārvalda arī ārvalstu autoru darbus, tātad tās rīcība ietekmē konkurenci ne tikai Čehijā, bet arī citās dalībvalstīs.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 36 Iesniedzējtiesas ieskatā, Tiesa līdz šim nav izskatījusi jautājumu, kas ir šīs lietas priekšmets, proti, – vai izmitināšanas vietu istabu aizņemšanas neņemšana vērā, nosakot autoratlīdzības likmi, var būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana LESD 102. panta a) punkta izpratnē. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, kā apgalvo prasītāja, no sprieduma *SABAM* var izsecināt konkrētus standartus, kas būtu piemērojami, lai izvērtētu prasītājas praksi izmitināšanas vietu atsevišķu istabu aizņemšanu neņem vērā no izmitināšanas vietām iekasētajā autoratlīdzībā.
- 37 Attiecībā uz jautājumu, vai Birojam bija jāvērtē prasītājas rīcība no a) pārmērīgu cenu skatupunkta (prasītājas viedoklis) vai b) no nepamatotas komercprakses skatupunkta (Biroja viedoklis), Tiesa savā judikatūrā nav piedāvājusi risinājumu konkrētu kritēriju veidā, pamatojoties uz kuriem valsts iestādes varētu izvērtēt, pa kuru no šiem diviem ceļiem iet un kuru pārbaudi veikt attiecīgajā gadījumā.
- 38 Joprojām nav skaidrības par to, kā risināt konkurences izkropļošanas pārkāpuma materiālā elementa problēmu, tas ir, vai šim elementam ir tikai apdraudējuma raksturs, vai arī Birojam bija jāpierāda, ka prasītājas rīcībai bija vismazniecīgas faktiskās pretkonkurences sekas. Ja Birojam tas būtu bijis jāpierāda, tas būtu radījis nākamo jautājumu par to, vai ir jāpierāda arī tieša vai netieša ietekme uz patērētāju labklājību, vai ir jāpierāda arī to izmantošanas darbības ietekme, kas bija neizdevīga prasītājas darījumu partneriem.

²⁸ *Commission Notice – Guidelines on the effect on trade concept contained in Articles 81 and 82 of the Treaty*, (2004/C 101/07), pieejams šādā adresē: <https://bit.ly/4bMnQsc>.

²⁹ Tiesas spriedums, 1999. gada 7. oktobris, *Irish Sugar* (T-228/97, 170. punkts) vai Tiesas spriedums, 1978. gada 1. februāris, *Miller International Schallplatten GmbH* (19/77, 15. punkts).

³⁰ Skat. Tiesas spriedumus, 1989. gada 13. jūlijs, *Tournier* (395/87, 35.–38. punkts); 1989. gada 13. jūlijs, *Lucazeau* u. c. (110/88, 241/88 un 242/88, 21.–25. punkts).

³¹ Sprieduma *STIM* 23. punkts un sprieduma *AKKA* 29. punkts.

- 39 Tādēļ rodas arī jautājums par to, vai ir jāpierāda prasītājas rīcības būtiska ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm (prasītājas viedoklis), vai arī pietiek ar pamatotu pieņēmumu, ka šāda ietekme var rasties un tādēļ nav nepieciešams pārbaudīt tās faktisko apjomu (Biroja viedoklis). Tas ir viens no LESD 102. panta piemērošanas nosacījumiem.
- 40 Tādējādi ir apdraudētas prasītājas svarīgas pamattiesības, kas nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, proti, darījumdarbības brīvība (16. pants), tiesības uz īpašumu (17. pants), kā arī tiesības uz taisnīgu tiesu (47. pants).

DARBBA VERSIJA